

Łódź, dnia 26 maja 2017 r.

dr hab. Piotr Korzeniowski, prof. nadzw. UŁ
Uniwersytet Łódzki
Wydział Prawa i Administracji
Katedra Prawa Administracyjnego i Nauki Administracji
Zakład Prawa Ochrony Środowiska

RECENZJA

**Pracy doktorskiej Pana mgr Ziemowita Witkowskiego pt. „Skuteczność ochrony prawnej pszczół w Polsce”
Gdańsk 2017, s. 262 (maszynopis),**

Przygotowanej pod kierunkiem naukowym dr hab. Doroty Pyć, prof. UG.

I. Uwagi wstępne

Celem przygotowanej recenzji jest ocena pracy doktorskiej Pana Ziemowita Witkowskiego pt. „Skuteczność ochrony prawnej pszczół w Polsce”. Ocenę przeprowadzono z punktu widzenia wymagań stawianych tej pracy jako kryterium przygotowania Doktoranta do samodzielnego i naukowo poprawnego rozwiązywania w przyszłości problemów w obranej dziedzinie.

Doktorant podjął się opracowania niezwykle istotnych dla teorii i praktyki administracyjnoprawnych zagadnień dotyczących skuteczności ochrony prawnej pszczół w Polsce. We współczesnym piśmiennictwie obejmującym administracyjnoprawną ochronę zwierząt gospodarskich coraz większe uznanie znajdują badania interdyscyplinarne. Jednym z takich zagadnień jest niewątpliwie skuteczność ochrony prawnej pszczół.

W związku z powyższym wybór przez Doktoranta tematyki badawczej należy uznać za interesujący i merytorycznie uzasadniony. Problematyka analizowana w pracy nie doczekała się jeszcze w Polsce szczegółowego opracowania o charakterze monograficznym. Czyni to zatem ocenianą rozprawę zamierzeniem nowatorskim, gdyż za takie uznać trzeba wypełnienie lub dopełnienie luki poznawczej w rozpatrywanej dziedzinie. Sformułowanie samego tytułu pracy odzwierciedla szerokie oraz kompleksowe ujęcie poruszanych w pracy zagadnień.

II. Zapoznanie się z problemem pracy

Jak wynika ze wstępu do rozprawy doktorskiej oraz z dalszej lektury treści poszczególnych rozdziałów jej przedmiot koncentruje się na analizie skuteczności administracyjnoprawnej ochrony pszczół. Autor tezą główną rozprawy doktorskiej uczynił podjęcie próby wykazania, że utrzymanie różnorodności biologicznej pszczół wymaga objęcia tego zasobu przyrody skuteczną ochroną prawną. Słusznie zatem Doktorant stwierdza, że problematyka administracyjnoprawnej ochrony pszczół ma charakter interdyscyplinarny i jest powiązana z celami ochrony różnorodności biologicznej.

Autor rozprawy prawidłowo dostrzega, że w aspekcie skuteczności ochrony prawnej pszczół duże znaczenie ma utrata różnorodności biologicznej. Natomiast przeciwdziałanie w tym zakresie jest ważnym składnikiem ochrony pszczół, zwłaszcza dziko żyjących. Twierdzenie to nie zostało jednak rozwinięte przez Autora. Ochrona różnorodności biologicznej ma rozbudowane podstawy prawne. Ocena ich skuteczności w odniesieniu do ochrony prawnej pszczół byłaby cennym wkładem Autora w rozważane zagadnienie główne, stanowiące w istocie przedmiot rozprawy. Ograniczone do minimum analizy teoretyczne podjęte w pracy koncentrują się głównie w rozdziałach: drugim i czwartym. Obejmują one m. in. problematykę: statusu prawnego zwierząt, kwalifikacji prawnej pszczół oraz administracyjnoprawnej ochrony pszczół oraz administracyjnoprawnej ochrony pszczół w przepisach prawa ochrony środowiska. Należy zwrócić uwagę, że interesujące jest skonfrontowanie ze sobą problematyki dotyczącej ochrony prawnej pszczół w trzech gałęziach systemu prawa: administracyjnego, karnego i cywilnego. Brakuje jednak w tym zestawieniu analizy systemowej. Tytuł rozdziału czwartego nie odzwierciedla w pełni jego treści. Autor przedstawił w pracy odmienne i ciekawe podejście od wytyczonego od dawna nurtu analizy dotyczącej skuteczności administracyjnoprawnej ochrony pszczół. Zabrakło w nim jednak szerszego osadzenia modelu prawnego administracyjnoprawnej ochrony pszczół w ramach systemu instrumentów administracyjnoprawnej ochrony zasobów przyrody. Wyraźny jest także brak wyodrębnienia funkcji ochrony pszczół w prawie ochrony środowiska lub szerzej w systemie prawa administracyjnego.

III. Ocena metodyczna

III.1. Układ rozprawy

Praca obejmuje 262 strony i dzieli się na siedem rozdziałów. W zawartości tekstowej są zachowane właściwe proporcje między rozdziałami. Treść pracy jest zgodna z jej tytułem. Należy jednak zauważyć, że zawartość merytoryczna rozdziałów nie jest w pełni zgodna z nagłówkami. Poszczególne nagłówki dają ogólny pogląd na rozważaną w nich treść. Kolejne nazwy rozdziałów reprezentują logiczne powiązania całości pracy. Treść następnego rozdziału wynika z treści rozdziału poprzedzającego. Rozdziały pracy tworzą dwie części: Ogólną (rozdziały I-III) oraz Szczególną obejmującą (rozdziały: IV-VII).

III.2. Metoda opracowania

Badany w pracy problem skuteczności ochrony prawnej pszczół został prawidłowo określony pod kątem zasięgu i głębokości poruszanych zagadnień. Literatura została dobrana w sposób uzasadniony tematem pracy. W dysertacji wykorzystano pokaźną ilość publikacji, z czego część stanowią materiały obcojęzyczne, co oczywiście zasługuje na pochwałę. Uwaga krytyczna odnosi się do niezbyt dostatecznego umocowania badanego materiału w dotychczasowej doktrynie prawa administracyjnego. Przykładowo: w rozdziale IV pracy w punkcie 2 zatytułowanym „Administracyjnoprawna ochrona pszczół” nie została uwzględniona m. in. monografia: J. Starościaka, *Prawne formy działania administracji*, Warszawa 1957. Jest to tym bardziej istotne, że rozważania Autora na temat

administracyjnoprawnej ochrony pszczół dotyczą w istocie prawnych form działania administracji.

Autor potraktował przedmiot swoich badań w sposób zbyt zawężony. Pogłębienie jednak rozważań teoretycznych w zakresie konstrukcji administracyjnoprawnej ochrony pszczół w systemie prawa administracyjnego uczyniłoby czytelniejszym rozważania obejmujące: 1. Ochronę różnorodności biologicznej pszczół (rozdział III pkt 6); 2. Administracyjnoprawną ochronę pszczół (rozdział IV pkt 2), 3. Odpowiedzialność prawną za wytrucie pszczół (rozdział V pkt 1.3.3.).

W rozdziale IV rozprawy zatytułowanym „Ochrona prawna pszczół na zasadach ogólnych”, Autor rozprawy nie wyodrębnił jednak żadnych zasad ogólnych, według których ochrona ta jest realizowana. Doktorant w rozdziale IV pracy na str. 77 wskazuje, że „Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska określa zasady ochrony środowiska i warunki korzystania z jego zasobów z odwołaniem się do zasady zrównoważonego rozwoju (zakres przedmiotowy)”. Autor nie przedstawia własnego stanowiska, które z zasad ogólnych prawa administracyjnego lub prawa ochrony środowiska, uważa za istotne dla skuteczności ochrony prawnej pszczół. W ocenie autora recenzji, potrzebne było wyodrębnienie katalogu zasad ogólnych np. prawa ochrony środowiska, które stanowią jedną z ważnych podstaw prawnych administracyjnoprawnej ochrony pszczół. Zasady ogólne, które powinny być poddane analizie znajduje się również w ustawie z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody tekst jedn.: Dz.U. z 2016 r. poz. 2134).

Należy stwierdzić, że materiał poddany analizie w pracy całościowo został metodycznie poprawnie zebrany i opracowany. Wybór metody opracowania został prawidłowo uzasadniony zwłaszcza z punktu widzenia celu badania i jakości rozporządzalnego materiału. Treść początkowych rozdziałów obejmujących: (Genezę ochrony prawnej pszczół – Prawo bartne (rozdział I); Pszczoły jako dobro chronione (rozdział II) nie wyprzedza następnych rozdziałów pod względem analizowanych zagadnień. Również kolejne rozdziały obejmujące: Ochronę pszczół w prawie Unii Europejskiej (rozdział III) oraz Ochronę prawną pszczół na zasadach ogólnych (rozdział IV) nie zawierają treści, która powinna się mieścić w poprzednich. Tytuły każdego z rozdziałów nie pokrywają się z tytułem całej pracy. Rozdział IV pracy nie został zaplanowany prawidłowo. Należy zauważyć, że rozdziały nie kończą się również syntetyzującymi uogólnieniami. Wnioski końcowe pracy tworzą ogólną dobrze napisaną syntezę, zawierającą trafnie postawione uwagi końcowe.

Treść każdego rozdziału poprzedzającego implikuje i jest wprowadzeniem dla następnego. Tytuły kolejnych rozdziałów „trzymają się całości pracy” oraz zaprezentowanej w niej linii przewodniej. Dotyczy ona wykazania zasadności wyodrębnienia zagadnienia skuteczności ochrony prawnej pszczół.

Strukturalna uwaga odnosi się jedynie do braku wniosków podsumowujących badane zagadnienia na końcu rozdziałów. Warto rozważyć dla potrzeb przyszłej publikacji pracy, ich wyodrębnienie w formie krótkich podsumowań na końcu rozdziałów. Poprawiłoby to czytelność poszczególnych fragmentów pracy.

III.3 Metoda wyvodu

W pracy sprecyzowane zostały i prawidłowo użyte pojęcia i definicje konstrukcji normatywnej ochrony prawnej pszczół. Obejmują one takie pojęcia jak: formy ochrony obszarowej, formy ochrony obiektowej, oraz ochrona różnorodności biologicznej pszczół. Podkreślenia wymaga, że zostały one poddane analizie z uwzględnieniem interdyscyplinarnego charakteru problematyki skuteczności ochrony prawnej pszczół. Wywody zaprezentowane przez Autora stanowią logicznie powiązaną całość.

Zastosowana interpretacja podstaw mających wpływ na skuteczność prawnej ochrony pszczół jest poprawna. W pracy przestrzegana jest jasność i jednoznaczność w wyrażeniu myśli. Dotyczy to w szczególności kwestii przedstawienia specyfiki administracyjnoprawnej ochrony pszczół.

Sposób zaprezentowania przez Autora zagadnień obejmujących: 1) Status prawny zwierząt, 2) Ochronę różnorodności biologicznej pszczół, 3) Administracyjnoprawną ochronę pszczół w regulacjach sektorowych 4) Odpowiedzialność prawną za szkodę w gatunkach chronionych pszczół dziko żyjących lub chronionych siedliskach, umożliwia przeprowadzenie weryfikacji tezy głównej dysertacji. Forma zewnętrzna pracy jest odpowiednia.

IV. Ocena merytoryczna w zakresie efektywności materiału – źródeł, metody oraz interpretacji

Problem dotyczący skuteczności ochrony prawnej pszczół został jasno sprecyzowany i uzasadniony. Temat pracy nawiązuje do dotychczasowych osiągnięć i potrzeb nauki i praktyki w dziedzinie prawa administracyjnego i prawa ochrony środowiska. Obiekty badań są wyodrębnione zgodnie z wymaganiami metodologicznymi prawoznawstwa. W stosunku do obecnego stanu wiedzy przyjęte w pracy założenia są poprawne. Wykorzystane metody opracowania zagadnienia dotyczącego skuteczności ochrony prawnej pszczół są zgodne z aktualnym stanem wiedzy z zakresu prawa administracyjnego i prawa ochrony środowiska oraz dziedzin pokrewnych.

Zastosowane w pracy mierniki są adekwatne w stosunku do przyjętych źródeł pod względem istotności i precyzji ujmowania poruszanych przez Autora problemów, zwłaszcza związanych z głównym przedmiotem badań. Interpretacja wyników uwzględnia dotychczasowy stan wiedzy także dziedzin pokrewnych prawu administracyjnemu, prawu ochrony środowiska oraz stanowi logiczne wzajemne powiązanie. Zadecydowało to w konsekwencji o treści interpretacji oraz świadczy o odczytaniu Autora i jego gruntownej wiedzy na temat skuteczności ochrony prawnej pszczół. Stanowi to główną podstawę pozytywnej oceny całej pracy.

W wywodach Autora zachowana jest ostrożność i poczucie odpowiedzialności w wydawaniu sądów i precyzja w ich formułowaniu. W rozważaniach wyraźna jest także umiejętność kojarzenia pojęć i faktów, umiar i rozsądek, zachowanie hierarchii i współmierności zwłaszcza przy rozważaniu trudnego zagadnienia dotyczącego ochrony zdrowia pszczół.

Istnieją możliwości zastosowania osiągnięć uzyskanych w badaniach przeprowadzonych przez Autora nad skutecznością ochrony prawnej pszczół w teorii oraz w praktyce legislacyjnej. W pracy zachowano właściwą proporcję i odpowiedzialność między wniesionym nakładem, a pożytkiem opracowania.

Należy uznać, że Autor jest dobrze przygotowana do tego typu opracowań pod względem: zorientowania w problematyce: części ogólnej prawa administracyjnego i prawa ochrony środowiska oraz zaprezentowanej metodyki badań. Ponadto Pan mgr Ziemowit Witkowski wykazał się wnikliwością, intuicją naukową oraz umiejętnością wyboru właściwej metody badawczej uwzględniającej stosowanie metody własnej. W pracy widoczna jest umiejętność operowania faktami i argumentami oraz zdolność rozstrzygania kwestii spornych, a wymagających analizy logicznej. Wyrazem tego jest przedstawiona w pracy problematyka dotycząca ochrony prawnej pszczół na zasadach szczególnych (rozdział V pracy). Autor zaprezentował staranność w opracowaniu problemów poruszanych w pracy.

V. Ocena podjętego problemu

Podjęty w pracy problem dotyczący skuteczności ochrony prawnej pszczół jest nowy pod względem treści i zastosowanych przez Doktoranta metod. Osiągnięte w pracy wyniki posiadają znaczenie dla nauki prawa administracyjnego i prawa ochrony środowiska. Warto podkreślić, że uzyskane wyniki mają także znaczenie dla praktyki legislacyjnej.

Przedstawione wyżej uwagi krytyczne nie zmieniają ogólnej pozytywnej oceny przedstawionej do recenzji rozprawy. Stanowi ona samodzielne, oryginalne opracowanie.

VI. Podsumowanie

Należy uznać, że praca Pana mgr Ziemowita Witkowskiego pt. „Skuteczność ochrony prawnej pszczół w Polsce”, Gdańsk 2017, odpowiada warunkom stawianym pracy doktorskiej i może być przyjęta. Autor zrealizował zamierzony cel. Rozprawa jest opracowaniem oryginalnym oraz zawiera rozwiązanie problemu naukowego. Ujawnia ona ogólną wiedzę kandydata w zakresie prawa, wskazuje na Jego umiejętność samodzielnego prowadzenia badań naukowych, a także jest poprawnie napisana. Dlatego stwierdzam, że recenzowana rozprawa spełnia warunki stawiane pracom doktorskim określone w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. *o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki* (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 882 ze zm.) i może być podstawą dalszych etapów przewodu doktorskiego.

dr hab. Piotr Korzeniowski, prof. nadzw. UŁ